

International Charter
on
Geographical Education

Commission on Geographical Education

International Geographical Union
Union Géographique Internationale

International Charter on Geographical Education

proclaimed by

International Geographical Union
Commission Geographical Education
Washington 1992

translated into 21 languages

edited by
Hartwig Haubrich
Freiburg 1994

cosponsored by
International Geographical Union
Commission Geographical Education
and
National Geographic Society
in Washington

ISBN 3-925319-11-5

Selbstverlag des Hochschulverbandes für Geographie und ihre Didaktik e.V. (HGD),
Regensburger Str. 160, D-90478 Nürnberg/Germany

Geographiedidaktische Forschungen

herausgegeben im Auftrag des Hochschulverbandes für Geographie
und ihre Didaktik e.V. von
Hartwig Haubrich, Jürgen Nebel, Helmut Schrettenbrunner
und Arnold Schultze

Band 24

chlorine free paper

Medzinárodná charta geografickej výchovy

**Komisia geografickej výchovy
Medzinárodná geografická únia**

1992

Úvod

Komisia geografickej výchovy Medzinárodnej geografickej únie

je presvedčená,

že geografická výchova je nevyhnutná pri rozvoji zodpovedných a aktívnych občanov súčasného i budúceho sveta,

verí,

že geografia môže byť informačným, kvalifikačným i stimulačným predmetom umožňujúcim výchovu na všetkých úrovniach, a tak prispievať k celoživotnému potešeniu a chápaniu nášho sveta,

uvedomuje si,

že študenti si vyžadujú také rozširovanie medzinárodnej kompetencie, aby sa zabezpečila garancia efektívnej spolupráce v širokej palete ekonomických, politických, kultúrnych a environmentálnych problémov v neustále sa zmenšujúcom svete,

je znepokojená,

že geografická výchova je v niektorých častiach sveta zanedbaná a že v iných jej chýba štruktúra a súdržnosť,

je ochotná

pomáhať znižovať geografickú negramotnosť v mnohých krajinách sveta,

podporovaním

princípov:

- . Charty Organizácie spojených národov;
- . Všeobecnej deklarácii ľudských práv;
- . konštitúcie UNESCO;
- . doporučení UNESCO týkajúcich sa výchovy z hľadiska medzinárodného porozumenia, spolupráce a mieru;
- . Deklarácie práv detí;
- . viacerých národných učebných osnov a dokumentov ku geografickej výchove,

odporúča preto túto Medzinárodnú chartu geografickej výchovy všetkým ľuďom sveta.

Výzvy a odozvy

Riešenie mnohých súčasných problémov vyžaduje plné nasadenie ľudí všetkých generácií. Silnú geografickú dimenziu majú všetky z týchto problémov:

dynamika obyvateľstva, potravinová a hlad, urbanizácia, socio-ekonomické rozdiely, negramotnosť, chudoba, nezamestnanosť, utečenci a ľudia bez štátnej príslušnosti, porušovanie ľudských práv, choroby, kriminalita, rozdiely medzi ľudskými rodmi, migrácia, zánik živočíchov a rastlín, odlesňovanie, erózia pôdy, dezertifikácia, prírodné katastrofy, toxické a rádioaktívne odpady, klimatické zmeny, znečisťovanie ovzdušia, znečisťovanie vôd, ozónová diera, limity prírodných zdrojov, limity rastu, využívanie zeme, etnické konflikty, vojna, regionalizmus, nacionalizmus a globalizácia na "vesmírnej lodi Zem".

Konflikty vytvárané týmito problémami resp. otázkami predstavujú výzvu pre všetkých učiteľov geografie, pretože im zverená úloha dať všetkým ľuďom nádej, dôveru a schopnosť pracovať pre lepší svet.

V úsilí prispieť k mieru a spravodlivosti medzi ľuďmi sveta na jednej strane a medzi existenciou ľudstva a svetom prírody na strane druhej, učitelia geografie zakladajú svoju prácu na Všeobecnej deklarácii ľudských práv a to predovšetkým na:

Článku 25

/1/ "Každý má právo na štandardný život primeraný pre jeho /jej/ zdravie a existenciu pre jeho /ju/ a jeho /jej/ rodinu, vrátane potravín, oblečenia, bývania a zdravotného zabezpečenia a sociálnych služieb a právo na zabezpečenie v čase nezamestnanosti, choroby, invalidity, ovdovenia, vysokého veku alebo iného nedostatku v živobytí a to v okolnostiach za jeho /jej/ kontroly."

Článku 26

/1/ "Každý má právo na výchovu ...
/2/ Výchova by sa mala zamerať na plný rozvoj ľudskej osobnosti a na posilnenie rešpektovania ľudských práv a základných slobôd. To by malo podporovať chápanie, toleranciu a priateľstvo medzi národmi, rasami a náboženskými skupinami ako aj Spojených národov pre zabezpečenie mieru".

Z hľadiska ľudskosti právo na vzdelanie znamená aj právo na vysokú úroveň geografickej výchovy, čo jednotlivé stupne regionálnej a národnej identity zaväzuje k medzinárodnej a globálnej spolupráci.

Otázky a pojmy v geografii

Geografia je veda, ktorá sa usiluje vysvetliť charakter priestoru a rozmiestnenie obyvateľstva, javov a udalostí, ktoré sa vyskytujú a rozvíjajú na zemskom povrchu. Geografia sa zaoberá väzbami spoločnosť - prostredie v kontexte špecifických priestorov a lokácií. Osobitne charakteristická je šírka jej štúdia, rozpätie metodológie, jej syntéza z poznatkov ostatných disciplín prírodných a humánnych vied a jej záujem o budúci manažment vzťahov spoločnosť - prostredie.

Geografi si kladú nasledovné otázky:

Kde je to ?

Ako to vyzerá ?

Prečo je to tam ?

Ako sa to prihodilo ?

Aký vplyv to má ?

Ako by to malo byť riadené z hľadiska vzájomného prospechu spoločnosti a prírodného prostredia ?

Odpovedať na tieto otázky si vyžaduje skúmať lokácie, situácie, interakcie, priestorové rozmiestnenie a diferenciaciu javov na Zemi. Vysvetľovanie bežných situácií vychádza tak z histórie, ako aj zo súčasnosti. Prítom možno identifikovať také trendy, ktoré budú indikovať pravdepodobný budúci vývoj.

Niektoré zo základných pojmov štúdia geografie sú:

poloha a rozmiestnenie,
priestor,
vzťahy ľudia - prostredie,
priestorové väzby,
región.

Poloha a rozmiestnenie:

Ľudia a miesta na Zemi majú rozdielnu absolútnu a relatívnu polohu. Tieto polohy sa odvídzajú od tokov tovarov, ľudí, informácií a myšlienok a pomáhajú vysvetľovať rozmiestnenie patternov /mozaík/ na Zemi. Poznanie polohy ľudí a miest je predpokladom pre pochopenie miestnych regionálnych, štátnych a globálnych vzájomných vzťahov.

Priestor:

Priestory majú rozdielne prírodné a humánne charakteristiky. Prírodné charakteristiky zahŕňajú reliéf, pôdy, klímu, vodstvo, vegetáciu, živočíšstvo a ľudský život. Ľudstvo rozvíja kultúry, sídla, socio-ekonomické systémy a životné štýly vo vzťahu k ich viere a filozofii. Znalosti o fyzických charakteristikách miest, správaní obyvateľstva a percepcie prostredia tvoria základ pochopenia vzťahov medzi ľuďmi a miestami.

Vzťahy človek - prostredie:

Ľudia využívajú prostredie rozličným spôsobom. Prostredníctvom svojich aktivít vytvárajú rôzne kultúrne krajiny. Tieto aktivity sú síce na jednej strane ovplyvňuje fyzické prostredie, ale na strane druhej transformujú okolie do rozlične kultúrne pretvorených prostredí, vrátane krajín harmonických a krajín konfliktných. Poznanie týchto komplexných väzieb v rámci priestoru poskytuje dôležitú základňu pre citlivé environmentálne plánovanie, manažment a ochranu.

Priestorové väzby:

Prírodné zdroje sú rozložené na zemskom povrchu nerovnomerne. Žiadna krajina nie je sebestačná. Dopravné a komunikačné systémy spájajú jednotlivé časti sveta, aby zabezpečili výmenu zdrojov a informácií. Preniknutie do priestorových väzieb vedie k pochopeniu súčasnej spolupráce ľudí prostredníctvom výmeny tovarov a informácií a aj migrácie. Tieto poznatky odhaľujú aj súčasné problémy a môžu prispieť k ideám zlepšenia regionálnych, národných a medzinárodných väzieb a spolupráce.

Región:

Región je územie, ktoré sa charakterizuje vybranými kritériami. Politické kritériá definujú napríklad štáty a mestá, fyzické kritériá definujú klímu a vegetačné zóny, socio-ekonomické kritériá definujú "rozvinuté" a "menej rozvinuté" krajiny. Regióny majú časovú a priestorovú dynamiku, tvoria riadenia schopné jednotky štúdiá a rozvoj životného prostredia. Geografi definujú regióny na rôznych úrovniach - od lokálnej a národnej až po kontinentálnu a globálnu. Integrovaný systém regiónov vedie ku koncepcii planetárneho ekosystému. Chápanie štruktúry a procesov rozličných regiónov v rámci globálneho systému tvorí bázu pre regionálnu a národnú identitu ľudí a ich medzinárodnú perspektívu.

Príspevok geografie k vzdelávaniu

Geografia je významný prostriedok vzdelávania tak jednotlivcov, tak aj medzinárodnej a environmentálnej výchovy a výchovy k politickému rozvoju.

Geografia a vzdelávanie jednotlivca

Hoci rozvoj vedomostí, chápanie, zručnosti, postoje a hodnotenia vytvárajú celostný proces výchovy, možno ich zadeliť do troch skupín. Prostredníctvom štúdia geografie študenti objavujú a osobitne rozvíjajú:

Vedomosti a chápanie:

- . lokácií a priestorov - aby udalosti národného a medzinárodného charakteru začlenili do geografického rámca a aby pochopili základné priestorové vzťahy;
- . dôležitých prírodných systémov Zeme /formy reliéfu, klíma, vodstvo, pôdy, vegetácia/ - na pochopenie interakcie vnútri ekosystémov i medzi nimi;
- . dôležitých socio-ekonomických systémov Zeme /poľnohospodárstvo, osídlenie, doprava, priemysel, obyvateľstvo atď./ - na uvedomenie si významu miesta. Toto obsahuje na jednej strane chápanie dopadu prírodných podmienok na ľudské aktivity a na druhej strane ponímanie možností rôznych ciest vytvárania prostredí vo vzťahu k odlišným kultúrnym hodnotám, vierovyznaniam, technickým, ekonomickým a politickým systémom atď.;
- . rôznorodosť obyvateľstva a spoločnosti na Zemi - pre poznanie kultúrneho bohatstva ľudskej spoločnosti;
- . štruktúry a procesov domovského regiónu a štátu ako každodenného aktívneho priestoru;
- . výziev a šancí globálnej závislosti resp. prepojenia

Zručnosti:

- . v používaní slovných, obrazových, kvantitatívnych a symbolických foriem údajov - ako sú texty, obrázky, grafy, tabuľky, diagramy a mapy.
- . v používaní takých metód ako sú terénne pozorovanie a mapovanie, interview, interpretácia sekundárnych zdrojov a aplikácia štatistiky;
- . v používaní komunikatívnych, zmyslových, praktických a sociálnych zručností pri hľadaní odpovedí na geografické otázky od lokálnej po medzinárodnú úroveň. Taký proces skúmania podnecuje študentov k:

- identifikácii otázok a východísk;
- zberu a štruktúrovaníu informácií;
- spracovaniu údajov;
- interpretácii údajov;
- hodnoteniu údajov;
- rozvoju zovšeobecnení;
- vytvoreniu úsudkov;
- vytvoreniu rozhodnutí;
- riešeniu problémov;
- ku kooperatívnej práci v tímových situáciách a;
- k dôslednému správaniu sa s deklarovým stanoviskom.

Týmto spôsobom geografická výchova prispieva k schopnosti komunikovať s technikami ako sú čítanie, písanie, rozprávanie, počítanie a grafická tvorba. Súčasne slúži k rozvoju individuálnych a sociálnych kompetencií predovšetkým vo vzťahu k priestorovej dimenzii každodenného života, a to od lokálnej až po globálnu mierku.

Postoje a hodnotenia vedúce k:

- . záujmu o okolie a širokú škálu prírodných a humánnych javov na zemskom povrchu;
- . oceneniu krás prírodného sveta na jednej strane a rozdielnych podmienok pre život ľudí na strane druhej;
- . záujmu o kvalitu prostredia a ľudského obytného prostredia pre budúce generácie;
- . chápaniu významu postojov a hodnôt v procese rozhodovania;
- . ochote využívať geografické poznatky a schopnosti adekvátne a zodpovedne v osobnom, profesiálnom a verejnom živote;
- . rešpektovaniu rovnoprávnosti všetkých ľudí;
- . angažovaniu sa v hľadanií riešení lokálnych, regionálnych, národných a medzinárodných problémov na báze "Všeobecnej deklarácie ľudských práv".

Geografia a medzinárodná a environmentálna výchova a výchova k politickému rozvoju

Medzinárodná výchova

V zmysle dokumentu "Doporučenia týkajúce sa výchovy pre medzinárodné porozumenie, kooperáciu a mier a výchovu vo vzťahu k ľudským právam a základnej slobode" /18. konferencia UNESCO 19. novembra 1974/ geografická výchova veľmi výrazne prispieva k medzinárodnej výchove. Podporuje predovšetkým porozumenie, toleranciu a priateľstvo medzi všetkými národmi, rasovými a náboženskými skupinami, ako aj aktivity Spojených národov pre podporu mieru prostredníctvom aktívneho upozorňovania na nasledovné ciele:

- "medzinárodná dimenzia a globálne perspektívy vo výchove ľudí na všetkých úrovniach;
- chápanie a rešpektovanie všetkým národov, ich kultúr, civilizácií, hodnôt a spôsobu života všetkých ľudí vrátane domácich etnických kultúr a kultúr ostatných národov;
- vedomie narastajúcej globálnej väzby ľudí a národov;
- schopnosť komunikovať s ostatnými;
- uvedomovanie si nielen vlastných práv, ale aj povinností jednotlivcov, sociálnych skupín a národov vzájomne;
- pochopenie potreby medzinárodnej solidarity a spolupráce;
- pripravenosť jednotlivcov zúčastniť sa na riešení problémov ich komunít, krajín a sveta".

Environmentálna výchova a výchova k politickému rozvoju

Prípravný výbor OSN Konferencie o životnom prostredí a rozvoji, ktorý sa stretol v Ženeve 1.marca 1991, publikoval vo svojej správe, že environmentálna výchova a výchova k politickému rozvoju je z hľadiska zabezpečenia udržateľného rozvoja pre všetkých ľudí rozhodujúca.

"Čím viac vedomostí je k dispozícii prostredníctvom ľudí schopných spracúvať informácie, tým väčšie sú šance redukovat environmentálne škody a predchádzať budúcim problémom. Preto existuje primárna potreba posilniť vo všetkých krajinách, špeciálne v rozvojových, ich celý edukačný systém ako predpoklad pre environmentálnu výchovu a výchovu k politickému rozvoju".

Geografická výchova prispieva k tomu tým, že jednotlivci si uvedomujú dopad nielen svojho vlastného správania sa, ale aj spoločnosti, majú prístup k presným informáciám a k rozvíjaniu schopností. To im umožňuje prijímať environmentálne adekvátne rozhodnutia, a rozvíjať environmentálnu etiku tak, aby mohli riadiť svoje vlastné správanie.

Obsah a koncepcie geografickej výchovy

Štúdium geografie vo svete obyčajne vychádza z dvoch princípov:

ako regionálne štúdium, a ako tematické štúdium.

Regionálne a tematické štúdium je silne teoreticky orientované. V kontexte vyučovania sa teórie využívajú na objasnenie reálneho sveta. Ich prostredníctvom by sa žiaci mohli viesť k osvojovaniu si postupov kladenia otázok, čo by potom viedlo k poznaniu a aplikácii zovšeobecnení a princípov.

Regionálne štúdium

Regionálne štúdium sa vyberá z týchto oblastí:

Miestna obec
 Domovský región
 Domovský kontinent
 Ostatné kontinenty a regionálne zoskupenia
 Svet
 Globálne štruktúry

Princípy, ktoré riadia výber regiónov na všetkých úrovniach môžu obsahovať:

- decentrizmus - pri porovnávaní blízkych a ďalekých krajín, regióny by sa mali vybrať tak, aby sa vyhlo národnému alebo kontinentálnemu centralizmu;
- motivácia - od blízkeho k vzdialenému, regióny by sa mali vybrať tak, aby sa vzali do úvahy záujmy študentov aj aktualizácia súčasných problémov;
- porovnávanie mierok - regióny by sa mali vybrať tak, aby zahŕňali poznatky zo všetkých úrovní, od lokálnej až po globálnu;
- diverzita - regióny by sa mali vybrať tak, aby zahŕňali kontrastné územia, rôzne prírodné prostredia, rôzne aktivity človeka, kultúry, socio-ekonomické systémy, etapy rozvoja a územia s rozdielnym ekologickým stavom;
- dôležitosť - regióny by sa mali vybrať tak, aby poskytovali štúdium relevantné z hľadiska verejného, profesionálneho a osobného života;
- zodpovednosť - regióny by sa mali vybrať tak, aby poskytl študentom možnosti spoznať a akceptovať ich zodpovednosť za aktivity na lokálnej až globálnej úrovni.

Ocenenie národnej identity i medzinárodnej spolupráce je dôležitá funkcia regionálneho štúdia. Regionálne štúdium by malo podporovať úvahy o internacionalizácii a globalizácii, čím sa možno vyvarovať regionálnemu separatizmu.

Tematické štúdium

Tematické štúdium by malo obsahovať regionálnu bázu. Plány tematického štúdia v geografii možno klasifikovať ako systematické, problémovo orientované a systémovo teoretické.

1/ **Systematické prístupy** sa týkajú čiastkových disciplín fyzickej a humánnej geografie.

Fyzická geografia zahŕňa:

- geomorfológiu,
- hydrológiu,
- klimageografiu,
- biogeografiu,
- a fyzickú ekológiu ...

Humánna geografia zahŕňa:

- geografiu obyvateľstva,
- ekonomickú geografiu,
- urbánnu geografiu,
- sociálnu geografiu,
- historickú geografiu,
- kultúrnu geografiu,
- vidiecku geografiu,
- politickú geografiu,
- humánnu ekológiu ...

2/ **Prístupy založené na problémovo orientovaných východiskách** sa dotýkajú štúdia súčasných problémov z geografického hľadiska. Tieto možno založiť na lokálnej, regionálnej, národnej a globálnej úrovni. Súčasné problémy, ktoré sa obyčajne študujú, zahŕňajú:

- kvalitu životného prostredia,
- sociálno-priestorové rozdiely,
- ohrozenia a katastrofy,
- globálne zmeny,
- dynamiku obyvateľstva,
- urbanizáciu,
- hlad vo svete,
- manažment energie,
- rozdiely medzi rasami, ľudskými rodmi a vierovyznaniami,
- limity rastu,
- krízové regióny /sociálne, prírodné, ekonomické/,
- konflikty,
- problémy rozvoja a stratégie,
- udržateľný rozvoj ...

3/ **Systémovoteoretické prístupy** sú založené na vyučovaní fyzických a humánných systémov a ekosystémov.

Fyzické systémy zahŕňajú:

- geomorfologické systémy,
- pôdne systémy,
- klimatické systémy,
- hydrologické systémy,
- biotické systémy.

Humánne systémy obsahujú sociálne a kultúrne procesy v ľudskej spoločnosti, ako sú:

- poľnohospodárske systémy,
- priemyselné a službové systémy,
- sídelné systémy,
- dopravné a obchodné systémy,
- spoločenské systémy.

Ekosystémy

Súčasný záujem z hľadiska udržateľného rozvoja možno tiež skúmať prostredníctvom štúdií integrovanosti humánných a prírodných systémov v rámci ekosystému.

Princípy výberu

Preferovaná filozofia výchovy určuje, či sa vyššie uvedené prístupy môžu kombinovať alebo sa vyberie len jeden z nich. Nech sa vyberie ktorýkoľvek prístup, štúdium by malo študentov podnecovať ku kladeniu vlastných otázok a k získavaniu informácií. Dôležité je, že študenti rozvíjajú geografické schopnosti hľadania riešení súčasných a budúcich problémov v priestorovej organizácii. Týmto spôsobom celoživotné geografické vzdelávanie hrá významnú úlohu v rámci politickej, sociálnej, etickej, individuálnej, humánnej, estetickej a environmentálnej výchovy.

Princípy a stratégie pre realizáciu

Odborní učitelia

Geografia by sa mala na školách a vysokých školách vyučovať odborne vyškolenými učiteľmi. Učitelia sú pri výchove a vzdelávaní najhodnotnejším zdrojom. Z tohto dôvodu, ako aj dôvodu komplexnosti geografického štúdia sú učitelia - odborníci nevyhnutní.

Vzhľadom k súčasným zmenám a k cieľom geografického vzdelávania učitelia geografie by sa nemali kvalifikovať len v odbore geografia, ale taktiež v geografickej výchove.

Prostredníctvom programu učiteľského vzdelávania učitelia geografie budú progresívne rozvíjať:

Vedomosti a chápanie:

- . rozvojových disciplín geografie
- . sociálnych kontextov výchovy a vzdelávania
- . potrieb, záujmov, perspektív a práv študentov
- . spôsobov učenia sa študentov /poznávacie, citové a psychomotorické dimenzie/
- . princípov učebných osnov

Zručnosti:

- . v plánovaní náplne hodín, blokov, kurzov a učebných osnov
- . v aplikácii príslušných hodnotiacich metód
- . v motivácii študentov v procese získavania poznatkov prostredníctvom výuky
- . vo výbere a používaní príslušných zdrojov a médií
- . v procese neustáleho skúšania a opakovania

Hodnotenia a postoje, ktoré podporujú:

- . potenciál geografie ako média pre vzdelávanie
- . geografické vzdelávanie študentov, ktorí geografiu študujú
- . osobnostný a profesionálny rast v geografickom vzdelávaní
- . rovnaké práva pre všetkých študentov na efektívne geografické vzdelávanie

Samostatný predmet

Na zaručenie riadnej prípravy pre budúcnosť by geografia mala byť v učebných osnovách základných a stredných škôl samostatným predmetom. Už na základnom stupni by sa učitelia mali pripravovať na vyučovanie geografie. Na druhom a vyšších stupňoch by geografiu mali vyučovať odborní učitelia geografie. Geografia je prepojením alebo mostom medzi prírodnými a sociálnymi vedami. Geografické problémy majú vzťah k mnohým iným disciplinám - vrátane geológie, hydrológie, biológie, histórie, sociológie, politiky a ekonomiky. Tam, kde miestne podmienky vyžadujú, aby študenti v jednotlivých rokoch absolvovali kombinované alebo integrované štúdium geografie, by geografia mala mať v učebnom programe kľúčovú úlohu a využívala túto medzinárodnú chartu..

Obligatórne a kontinuálne vyučovanie

Je nevyhnutné, aby študenti počas rokov formálnej školskej dochádzky absolvovali kontinuálny program geografického štúdia. Iba táto cesta zabezpečí pre geografiu možnosť prostredníctvom všeobecnej výchovy sa podieľať na príprave študentov na ich individuálny a spoločenský život.

Časový rozvrh

Geografia by sa mala v učebných osnovách časovo rozvrhnúť porovnateľne s ostatnými samostatnými predmetmi. Rozvrh hodín by mal zabezpečiť nielen pravidelnosť vyučovania počas školského roka, ale mal by umožňovať aj vytváranie dlhších časových blokov pre dokončovanie projektov a spracovávanie výsledkov terénneho výskumu. Učiteľom treba odhaliť úlohu geografických poznatkov ako pomôcky pre študentov pri ich reakcii na súčasné a budúce zmeny.

Vyučovacie a učebné materiály

Používanie kvalitných médií, či už tradičných ako aj moderných, je nevyhnutné nato, aby študenti získali realistické predstavy o Zemi. Geografia nemôže byť považovaná za málo nákladný predmet. Tým krajinám, ktoré si svoje vyučovacie materiály nemôžu financovať, medzinárodné združenie učiteľov geografie by malo umožniť prístup ku kvalitnému vyučovaniu a vzdelávaciemu materiálu.

Geografia ako predmet pre všetkých

Geografia má významnú úlohu vo vzdelávaní a výchove všetkých ľudí. Osobitná pozornosť sa musí venovať tvorcami učebných plánov špeciálnym potrebám učiteľov práve tak, ako sa menia vo svojom vývoji potreby študentov.

Hoci mnohé aspekty geografickej výchovy sú spoločné pre všetky stupne, jej špecifiká sa menia od základného stupňa cez stredné a vysokoškolské vzdelávanie, resp. od vzdelávania odborného, cez vzdelávanie dospelých až po ďalšie vzdelávanie.

Základná škola

Deti sa radi učia skúmaním svojho okolia. Otvorené sú aj mnohým zážitkom a preto učenie o ľuďoch iných kultúr, životných štýlov a miest by sa malo začať na tejto úrovni. Takýmto spôsobom geografická výchova prispieva k základným ideám Deklarácie práv detí OSN, ktorá konštatuje: ... "Deti by sa mali tešiť osobitnej starostlivosti a mali by mať príležitosti a možnosti s právom a ďalšími prostriedkami rozvinúť sa fyzicky, mentálne, morálne, duševne a sociálne, zdravým a normálnym spôsobom v podmienkach slobody a dôstojnosti.

Stredná škola

S rastom mladých ľudí zväčšuje sa u nich kapacita abstraktného myslenia. Získavanie praktických skúseností preto možno zakladať na čoraz väčšom používaní abstraktnejších zdrojov informácií. Pri orientácii záujmu na budúcnosť ľudstva, dôraz by sa mal klásť na odstraňovanie izolovanosti myšlienok a správania sa, na podporu environmentálnych kompetencií, regionálnych a národných záväzkov, medzinárodnej solidarity.

Vysoká škola

Mnohí z tých, ktorí získali vyššie vzdelanie, môžu neskôr zohrať kľúčovú úlohu v spoločnosti, vyžadujúcej národné a medzinárodné znalosti a environmentálne kompetencie. Všetky kurzy vo vyššom vzdelávaní, akokoľvek by pole ich pôsobnosti bolo rozsiahle, by mali obsahovať také štúdium geografie, aby graduovaní boli geograficky gramotní. Toto je mimoriadne dôležité predovšetkým pre tých, ktorí sa rozhodli stať sa učiteľmi. Pre učiteľov geografie je výhodné, aby ovládali aj druhý jazyk.

Vzdelávanie dospelých a spoločenská výchova

Geografické poznatky prispievajú ku kvalifikovanosti všetkých ľudí v ich každodennom živote. Ako pracujúci, zamestnávateľia, konzumenti a občania, ľudia musia pochopiť medzinárodný a environmentálny dopad svojich rozhodnutí. Len týmto spôsobom možno vo svete dosiahnuť medzinárodnú spoluprácu, dlhotrvajúci rozvoj s ekologickou rovnováhou a spravodlivý poriadok.

Uvedené súvislosti sa možno zabezpečiť zaradením geografie do všetkých foriem odborného vzdelávania, vzdelávania dospelých a ďalšieho vzdelávania prostredníctvom takto chápaného celoživotného vzdelávania každého jednotlivca.

Výskum v geografickej výchove

Výskum v geografickej výchove sa sústreďuje na zlepšenie vyučovania geografie na všetkých úrovniach vzdelávania, čo tiež prispieva k rozvoju všeobecných vyučovacích a vzdelávacích teórií. Aby sa dosiahli tieto závery, je treba presadzovať základný, ako aj aplikovaný výskum.

Základný výskum je spätý s rozvojom základných teórií geografickej výchovy. Skúma základné aspekty geografickej výchovy ako sú rozvoj detského priestorového chápania, percepcia životného prostredia a postoje k ľuďom, miestam a problémom.

Aplikovaný výskum sa týka takých postupov v procese geografického vzdelávania, ako sú rozvoj a hodnotenie vyučovacích metód a prostriedkov v oblasti nových informačných technológií, environmentálna výchova, výchova k politickému rozvoju, mnohokultúrne a globálne štúdium.

Toto všetko by mala uzatvárať spolupráca medzi výskumnými pracovníkmi, učiteľmi a edukačnými systémami pri výbere problémov a projektov výskumu. Aj výsledky aplikovaného výskumu by mali byť súčasťou príslušnej efektívnej realizácie.

Metodológia

Výskum je dôležitým aspektom geografickej výchovy na všetkých úrovniach. Zatiaľ čo empirický výskum možno chápať ako primárny na vysokoškolských inštitúciách, postup založený na výskume triedy poskytuje možnosti pre všetkých učiteľov, aby prispeli k rozvoju a hodnoteniu vyučovacích programov, procesov a východísk. Výskumné postupy by sa mali použiť v plnom kvantitatívnom a kvalitatívnom rozsahu.

Výskumné postupy môžu zahŕňať:

- rozhodovací výskum /akčný/,
- empirický výskum,
- hermeneutický výskum.

Výber metód a riešených otázok by mal závisieť od predmetu výskumu.

Medzinárodná spolupráca

Geografická výchova je jedinečným príspevkom k formovaniu globálnych perspektív. Aby sa podporila medzinárodná spolupráca učiteľov geografie, táto výchova by sa mala oprieť o ciele Helsinskej dohody /1977/. Dohoda podporuje bilaterálnu alebo multilaterálnu výmenu skúseností vo využití vyučovacích metód na všetkých úrovniach výchovy, vrátane povinného, ďalšieho a vyššieho vzdelávania, výmenu vyučovacích materiálov a výsledkov výskumu, projektov a učebných plánov, pedagogiky, metód hodnotenia a teórie odboru. Didaktikovia a učiteľovia geografie vo všetkých krajinách podnecujú k výmene a spolupráci prostredníctvom Komisie geografickej výchovy IGU ako aj mnohých ďalších medzinárodných inštitúcií a špeciálnych výskumných projektov, ktoré sú geograficky i výchovne dôležité. Niektoré aktívne medzinárodné organizácie a projekty sú uvedené v dodatku A tohto dokumentu.

Prehlásenie

Túto medzinárodnú chartu, navrhnutú Komisiou geografickej výchovy IGU a prediskutovanú učiteľmi geografie celého sveta, schválilo generálne zhromaždenie IGU na 27. medzinárodnom geografickom kongrese vo Washingtone v auguste 1992.

Komisia geografickej výchovy IGU proklamuje túto chartu všetkým vládam a ľuďom celého sveta. Princípy a doporučenia v tejto charte prehlasuje za základ ďalšieho rozvoja geografickej výchovy vo všetkých krajinách.

Prof. Dr. Hartwig Haubrich
 Predseda, Medzinárodná geografická únia
 Komisia pre geografickú výchovu
 Vysoká škola pedagogická, Freiburg
 Katedra geografie
 Kunzenweg 21, 79117 Freiburg/Nemecko